FOR Freedom AND Justice...

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN HOME

AMERICAN IN SPIRIT
FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

Serving Chicago, Milwaukee, Waukegan, Duluth, Joliet, San Francisco
Pittsburgh, New York, Toronto, Montreal, Lethbridge, Winnipeg

SLOVENIAN
MORNING NEWSPAPER

NO. 86

CLEVELAND, OHIO, MONDAY MORNING, JUNE 2, 1975

LETO LXXVII.—VOL. LXXVII

Zavezniki prepričani o zanesljivosti ZDA

Predsednik ZDA Ford je dobil na sestanku NATO vtis, da so zavezniki prepričani o odločnosti in zanesljivosti ZDA.

BRUXELLES, Belg. — Gerald R. Ford je po dveh dnevih razgovorov z zavezniki NATO dejal, da je našel med zavezniki zaupanje v odločnost in trdnost ZDA kljub njihovim slabim skušnjam v Indokini. Na kratki tiskovni konferenci ob koncu posvetov je povedal, da so prenekateri "zavezniki poudarili, da ne rabijo nobenega posebnega in ponovnega ameriškega zagotovila". Izjavil je, da je "njihovo zaupanje popolnoma upravičeno".

Ko se je predsednik Ford na posebnih sestankih in v razgovorih z voditelji zavezniških držav trudil za reševanje posebnih težav, predvsem grško-turškega spora in negotovosti Portugalske, so na skupnih sejah razpravljali o potrebi ohranitve NATO za varnost svobodnega sveta, o njeni notranji trdnosti, ko išče pomirjevanje s sovjetskim blokom.

Posebej je bilo poudarjeno, — prvi je to storil nemški kancler H. Schmidt, — da je za trdnost NATO potrebna gospodarska trdnost držav te zveze in njihov zdrav socialni razvoj. Predsednik Ford je med nove naloge vključil energetsko krizo, vprašanje svetovne prehrane in mednarodno gospodarsko sodelovanje.

Ko so vsi člani NATO priznali potrebo po prizadevanjih na teh področjih, je francoski zastopnik zunanji minister Jean Sauvagnargues svaril pred "raztegnitvijo" odgovornosti preko točno določenih nalog NATO.

U-2 ni bilo sestreljeno

WASHINGTON, D.C. — Pretekli četrtek je padlo v Zvezni republiki Nemčiji na zemljo izvidniško letalo U-2, nedaleč od meje Vzhodne Nemčije. Pilot letala je odskočil in je bil le lažje ranjen. Nesreča letala je bila objavljena šele po več urah, kar je povzročilo ponekod sum.

Tako sta dva britanska levičarska poslanca postavila javno vprašanje, če ni bilo U-2 letalo zadeto, ko je "letelo nad Vzhodno Nemčijo".

Vlada ZDA je to odločno zanikala, njeno izjavo pa je podprla vlada Velike Britanije, ki je izjavila, da letala U-2 uporabljajo britansko letališče z njenim dovoljenjem in vednostjo v okviru nalog NATO. Letalo U-2 naj bi bilo opremljeno s posebnimi elektronskimi napravami za odkrivanje sovjetskega radarja in sovjetskih elektronskih obrambnih naprav.

Kot je znano, so Sovjeti leta 1960 sestrelili U-2 vohunsko letalo nad Sverdlovskom v Sovjetski zvezi in je to privedlo do razbitja konference na vrhu v Parizu.

Lakota na Haitiju

PORT-AU-PRINCE, Haiti. — Vlada je objavila, da je zaradi obsežne suše blizu 300,000 ljudi v resni nevarnosti lakote.

Vremenski prerok

Delno oblačno z verjetnostjo dežja pozno popoldne in ponoči. Najvišja temperatura okoli 72 F (22 C).

Novi grobovi

Mary Zoretich

V Mt. Sinai bolnišnici je umrla pretekli petek 54 let stara Mary Zoretich s 1147 E. 71 St., roj. Groves v Londonu na Angleškem, od koder je prišla v ZDA leta 1946, vdova po l. 1971 umrlem možu Johnu, mati Stephena, Martina, Judith Zabada, Antoinette in Patricie, stara mati Angele Zabada. Imela je pet bratov in sestro Mrs. Hannah E. Silver. Pogreb bo iz Grdinovega pogrebnega zavoda na E. 62 St. danes ob 9.15, v cerkev sv. Frančiška ob 10, nato na Kalvarijo.

Henry Petan

V Richmond Heights General bolnišnici je umrl po dolgo bolezni v soboto 53 let stari Henry Petan z 2005 E. 233 St., Euclid, rojen v Clevelandu, zaposlen pri Morrison Products kot pomožni vodja prodaje zadnjih pet let, mož Margaret, roj. Smith, oče Janice Gauthier, Rogerja in Cassandre, brat Anne Legan, Anthonyja Petana, Agnes Johnson, Frances Widemire in Freda Karaba. Pogreb je iz Želetovega pogrebnega zavoda na E. 152 St. danes ob 9. na Whitehaven pokopališče v Mayfield Village, Ohio. Družina bo cenila darove za American Cancer Society v pokojnikov spomin.

Rdeči oropali ladjo Mayaguez

NEW YORK, N.Y. — Lastnica ladje Mayaguez, ki so jo ugrabili Kambodžanci, pa je bila nato rešena s silo iz njihovih rok, je objavila, da so Kambodžanci vlomili v ladijsko blagajno in vzeli iz nje okoli $5000 gotovine.

Rdeči so pobrali članom posadke ure, fotoaparate in celo prstane z rok. Vsekakor "osvoboditev" vsega, na kar so mogli položiti svoje roke.

Kolumbija išče notranjo trdnost

BOGOTA, Kol. — Predsednik republike Alfonso Lopez Michelsen je odstavil pretekli teden armadnega povoljnika gen. Alvaro Valencia, da bi obnovil disciplino in red v oboroženih silah, kjer se je v zadnjem času pojavil nemir.

Sadat pri Titu na Brdu

Egiptski predsednik Sadat je na poti na razgovore s predsednikom Fordom obiskal predsednika Jugoslavije Tita v njegovem letnem bivališču Brdo pri Kranju.

LJUBLJANA, SRS. — Predsednik Egipta Anvar Sadat je pretekli petek priletel sem na sestanek s Titom, ki je bil določen za sredo maja, pa bil tedaj odložen. Sestanek se je vršil na Brdu pri Kranju, v letnem bivališču Tita.

Iz poročila o razgovorih je razvidno, da sta Sadat in Tito govorila o konferenci za Srednji vzhod, ki naj bi bila ponovno sklicana v Ženevi v Švici. Na tej konferenci naj bi bila zastopana tudi Jugoslavija v imenu neuvrščenih držav, kar bi naj okrepilo položaj Arabcev. Večina neuvrščenih namreč podpira arabsko stran v sporu z Izraelom. Tako tudi Jugoslavija. Tito je ponovno izjavil, da se mora Izrael umakniti na meje izpred 5. junja 1967 in da mora pristati na ustanovitev države Palestinskih Arabcev.

Tuji opozovalci položaja opozarjajo, da so neuvrščene države, med katerimi je SFR Jugoslavija vodilna, v zadnjem času močno proti ZDA. Tako je na primer jugoslovansko časopisje ob ugrabitvi ameriške trgovinske ladje Mayaguez glasno in ostro obsodilo uporabo marinov za njeno osvobditev, ni pa imelo nobene besede obsodbe za ugrabitev ladje od strani Kambodže. (Prim. "Delo" od 16. maja 1975 - uvodnik Koh Tang, ki ga je napisal Miran Šuštar.)

Za članstvo v skupini "neuvrščenih" se potegujeta sedaj tudi Severna Koreja in Romunija! Predsednika Sadat in Tito sta razpravljala tudi o bodočnosti te skupine in o njeni vlogi v svetu.

Švedska so odločila za jedrsko energijo

STOCKHOLM, Šved, — Parlament je odobril gradnjo dveh novih jedrskih elektrarn k 11, ki so bile odobrene že preje.

Južna Afrika se ne meni za pritožbe ZN

ZDRUŽENI NARODI, N.Y. — Združeni narodi so pozvali Južno Afriko, da naj pred 30. majem 1975 podvzame korake za podelitev neodvisnosti nekdanji nemški koloniji Zahodna Afrika, ki jo je dobila po prvi svetovni vojni Južna Afrika v upravo v okviru Društva narodov. To ozemlje označujejo domačini za Namibia in bi naj postalo neodvisna država.

Južna Afrika se za sklep glavne skupščine ZN in za poziv Varnostnega sveta za enkrat ni zmenila, zato je Varnostni svet ZN začel ponovno "pregledavati" položaj.

Španija pripravljena dati neodvisnost Sahari

Ko se je spor z Marokom zaradi Sahare zategnil, se je Madrid, ki se je preje nekaj upiral njeni takojšnji neodvisnosti, vdal v usodo.

MADRID, Šp. — Španska vlada je pod pritiskom arabskih držav pretekil teden izjavila, da je pripravljena čim preje dati neodvisnost svoji Sahari. Ta obsega preko 100,000 kvadratnih milj površine, pa ima le okoli 75,000 prebivalcev, pretežno nomadskih plemen.

Vso špansko Saharo zahteva Maroko, njen del pa bi rada dobila tudi Mavretanija in Alžirija. Vsem gre največ za bogata ležišča fosfatov in drugih rudnin, menda posebno tudi železne rude.

Maroko je zbral na meji španske Sahare okoli 25,000 vojakov in grozi, da bo to enostavno zasedel. Španija izjavlja, da tega ne bo dopustila, da pa bo dala Sahari polno svobodo v najbližnji bodočnosti. Položaj je postal napet, ko so marški "gverilci" ugrabili 16 španskih vojakov v varnostni službi v Sahari.

Španija se je obrnila na glavnega tajnika Združenih narodov K. Waldheima s predlogom, naj pošljejo ZN v Spansko Saharo svoje opazovalce. V Madridu upajo, da bo to vplivalo zadržujoče na arabsko nepotrpežljivost, zlasti na maroško.

FORD HVALIL SADATA

Predsednik ZDA Gerald R. Ford je včeraj priletel iz Madrida v Španiji, kjer je imel razgovore s Francom in s predsednikom vlade Carlosom Ariasom Navarrom o ameriških vojaških oporiščih v Španiji, v Salzburg na razgovore s predsednikom Egipta Sadatom. Ford je v svoji napitnici hvalil "državništvo in modrost" Sadata. Razgovori bodo danes končani in predsednik Ford se bo preko Italije, kjer bo ostal 10 ur, podal domov.

SALZBURG, Avstr. — Predsednik Gerald R. Ford je priletel včeraj sem, pa pri izhodu iz svojega letala na mokrih stopnicah padel. Priletel je skoraj neposredno pred predsednika avstrijske vlade B. Kreiskega, ki ga je pred letalom pričakoval, da ga sprejme in pozdravi. Predsednik Ford se je dvignil s tal in se opravičil negotovo s pripombo: "Mi je žal, da sem se prikucnil notri." Kasneje je baje še dvakrat klecnil, kar naj bi bila posledica pokvarjenega kolena iz dobe, ko je kot študent igral nogomet. Takoj po prihodu je predsednik odšel s Sadatom na grad Fuschl na obed, kjer je v svoji napitnici dejal, da ameriško ljudstvo ceni Sadatvo "državništvo in modrost".

Predsednik Ford išče dogovor s Španijo

Predsednik Ford je bil v soboto sprejet v Španiji z vsemi častmi in izredno slavnostno. Množice so njega in gen. Franca, ko sta se skupaj vozila z letališča v mesto, navdušeno pozdravljale. Med nasprotniki režima je bilo seveda veliko kritike, ker smatrajo, da je Fordov obisk moralna in politična podpora Francovemu režimu. Ta se bliža kraju, ker je Franco v visoki starosti. Ford je imel daljši razgovor s Francom, s predsednikom vlade Carlosom Ariasom Navarro, pa tudi s princem Juanom Bourboncem, ki ga je Franco izbral za svojega naslednika kot bodočega kralja Španije, ko bo Franco odšel z vodstva države.

Glavni cilj Fordovega obiska v Španiji je bil olajšati dosego novega sporazuma o ameriških vojaških oporiščih na španskih tleh, ki so zdaj, ko postaja Portugalska nezanesljiva kot zaveznica ZDA, še posebni važne. Španci višajo iz leta v leto ceno za svoje usluge, njihova želja je, da ZDA sklenejo z njo polno vojaško in zavezniško pogodbo, če že ne morejo doseči, da bi bila Španija sprejeta v NATO.

Dobro razpoloženje v Salzburgu

Predsednikov "padec v Avstrijo" je škodil nekaj nalega njegovemu nastopu, pa ga napravil zato še bolj "človeškega", ni pa na splošno prav nič zmotil predvidenega načrta dela in celotnega programa. Takoj po kratkih pozdravnih govorih je predsednik Ford odšel na grad Fuschl, kamor ga je predsednik Sadat povabil na obed. Tu je Ford omenil Sadatovo "državništvo in modrost" in to dopolnil takole: "Mi dobro razumemo zgodovinski pomen Vaše politike in mi bomo na vse načine skušali odgovoriti na priložnosti, ki ste jih ustvarili. Jaz mislim, da ste preko vsakega dvoma pokazali svojo željo po miru!"

Predsednik Ford je dejal, da ZDA ne bodo v svojih naporih za reševanje spora na Srednjem vzhodu "trpele zastoja". To smatrajo nekateri za pritisk na Izrael.

Po obedu sta še predsednik Ford in predsednik Sadat s svojimi sodelavci sestala na prvo razpravo, pri kateri je prišlo dopolnega razčlenjenja položaja na Srednjem vzhodu, kot je dejal državni podtajnik J. Sisco. Sadatov tiskovni tajnik Tahson Bašir je po sestanku dejal novinarjem, da sta na Sadata napravili velik vtis "toplota in neposrednost predsednika Forda".

Predsednik avstrijska vlade Bruno Kreisky je oba predsednika povabil na slavnostno večerjo, razgovori pa so se nadaljevali in se bodo končali danes. Državni tajnik Kissinger je dejal, da ni pričakovati pri razgovorih v Salzburgu nobenih odločitev, ker se mora predsednik Ford najprej sestati še s predsednikom izraelske vlade Rabinom. Razgovori z njim so določeni za 11. in 12. junij v Washingtonu.

Jutri bo predsednik Ford odletel v Rim, kjer je vlada v izredno skrbi za njegovo varnost izvedla obsežne varnostne ukrepe. Italija je namreč sredi vroče volivne borbe v pokrajinske skupščine, ki bo končana 12. junija. Nekateri v Italiji dolžijo Forda "vmešavanja" v italijanske notranje razmere, ko je prišel na obisk v takem času. Njegov obisk bo v Italiji trajal le 10 ur. Poleg razgovorov s predsednikom republike G. Leonijem in s predsednikom vlade A. Morom bo predsednik Ford obiskal tudi papeža Pavla VI. v Vatikanu.

Cene deželnih pridelkov v zadnjih 4 tednih 5% višje

WASHINGTON, D.C. — Po podatkih poljedelskega tajništva so cene deželnih pridelkov od 15. aprila do 15. maja povprečno porastle za 5%, drugi zaporedni mesečni porast, in so za 2% višje, kot so bile pred enim letom.

Dvignile so se predvsem cene govedu, prašičem, bombažu in jabolkom, med tem ko sta pšenica in soja precej cenejši.

Iz Clevelanda in okolice

Graduacija—

V petek, 30. maja, je na Case Institute of Technology v Clevelandu graduirala iz kemije gdč. Metka Gorenšek, hčerka inž. Frančka in ge. Julijane Gorenšek. Gdč. Metki k odličnemu uspehu iskrene čestitke!

Seja—

Podružnica št. 14 SŽZ ima v torek, 3. junija, ob 7. zvečer v SDD na Recher Avenue sejo.

Rojstni dan—

Mrs. Antonia Novak, 1000 Creekview, obhaja danes svoj 82. rojstni dan. Častitkam prijateljev in sorodnikov se pridružuje tudi AD!

Seja—

Društvo Marije Magdalene št. 162 KSKJ ima v sredo, 4. junija, ob 1.30 popoldne sejo v farni dvorani pri Sv. Vidu. Po seji bo zabava.

Truplo našli v kanalu—

Policija je našla preteklo soboto v kanalu na Addison Road in Bayliss Avenue truplo belega moškega, starega od 20 do 30 let, velikega 5 čevljev in 5 palcev, težkega okoli 140 funtov. Na desnem podlahtu ima vtetoviran D in "ny", na levi roki pa "Železni križ". Oblečen je bil v temne hlače in v srajco z vodoravnimi belimi in modrimi progami ter v nizke črne škornje. Policija sodi, da je mrtev od štiri do sedem tednov in prosi vse, ki bi kaj vedeli o njem, da jo obvestijo.

Sestanek—

Misijonska znamkarska akcija -CMA vabi člane in prijatelje na sestanek v četrtek, 5. junija, ob pol osmih zvečer v dvorano pod staro cerkvijo pri Mariji Vnebovzeti.

Zadnje vesti

BRUXELLES, Belg. — Predsednik grške vlade Karamanlis in predsednik turške vlade Demirel sta se tu na sestanku zedinila, da je "treba rešiti cirpski spor mirnim potom". Oba sta izjavila, da je bil "to dober začetek razgovora" in "opogumljajoč", če je stvarno odprl pot do sporazuma, bodo pokazali razgovori med ciprskimi Grki in Turki, ki se bodo nadaljevali ta teden na Dunaju.

SALZBURG, Avstr. — Vesti iz okolice predsednika Forda trdijo, da so izgledi za obnovo razgovorov med Egiptom in Izraelom, ki so bili prekinjeni v marcu, da pa je še vedno treba računati na obnovo konference v Ženevi.

WASHINGTON, D.C. — Direktor zvezne energetske uprave Zarb je včeraj dejal, da se bo cena gasolina v okviru vladnega programa v teku dveh let dvignila na okoli 70¢ za galon.

BEIRUT, Lib. — Novi predsednik vlade Rašid Karami še ni uspel obnoviti miru in reda. Včeraj in v soboto je v novih spopadih med kristjani in muslimani v dveh vaseh pri Beirutu bilo večje število mrtvih in ranjenih.

SALISBURY, Rod. — Tekom zborovanja dveh nasprotujočih si črnskih osvobodilnih gibanj je prišlo do izgredov in demonstracij, tekom katerih je policija uporabila orožje. Skupno je bilo vsaj 11 mrtvih in nekaj ducatov ranjenih.

BOLJŠI IZGLEDI ZA GOSPODARSTVO ZDA PRIHODNJE LETO

WASHINGTON, D.C. — Zvezna vlada je objavila pretekli petek svoje poglede na gospodarsko stanje naše dežele letos in za bližnjo bodočnost, pa vse do konca tega desetletja. Presoja je manj črnogleda, kot je bila v februarju. Letos se bo brezposelnost nemara držala do konca leta okoli 9%, prihodnje leto pa se bo znižala na povprečno raven 7.9%, četudi predvidevajo močan gospodarski zagon proti koncu letošnjega leta.

Ko je gospodarska dejavnost v prvih treh mesecih letošnjega leta še padala, je po sodbi načelnika predsednikovega gospodarskega sveta Alana Greenspana v drugem tromesečju na isti ravni, ne pada in ne raste, v drugi polovici leta pa bo oživela in dosegla v zadnjih treh mesecih leta povprečno rast preko 7%, prihodnje leto pa se bo držala na povprečju 6.3%.

Inflacija ja začela popuščati lani in se polagoma ustaljuje, pa bo po sodbi predsednikovega gospodarskega sveta letos verjetno na povprečni ravni 9.1% če bo Kongres odobril predsednikove predloge o povišanju cen olja in ukinil nadzor nad cenami olja. Ker za to ni dosti izgledov, se utegne porast cen držati letos nekje okoli 8%, pa nato postopno pasti prihodnje leto na povprečje 6.5 do 7% in leta 1977 na letno raven 5%. Šele za konec tega desetletja upajo, da bo mogoče potisniti inflacijo na izpod 4%. Vse to so pogledi in predvidevanja, ki se bodo lahko izpolnila ali pa ne.

Gospodarska dejavnost raste, ko so bile zaloge blaga zmanjšane na izpod redne meje in je trgovina naročila novo blago. Zastoj je še vedno močan v avtomobilski industriji, ki čuti močno konkurenco tujine. Ko postaja gasolin dražji in je verjetno, da bo njegova raba omejena, morda celo z nakaznicami, se vsakdo ogleduje za avtomobilom, ki bo v tem pogledu čim "varčnejši". Naša avtomobilska industrija vsa leta po drugi svetovni vojni ni temu vprašanju posvečala nobene pažnje, gradila je avtomobile, ki so gasolin kar požirali in ga večinoma še vedno. Tuja avtomobilska industrija je bila v tem pogledu modrejša, ker je bil za ljudi drugod gasolin že od nekdaj drag.

Šele, ko je začela teči domači avtomobilski industriji voda v grlo, se je odločila za obsežnejšo spremembo, za gradnjo manjših in učinkovitejših avtomobilov. Pravijo, da bo treba nekaj let, predno bo v tem pogledu ujela tujo avtomobilsko industrijo.

Na področju gradnje je prišlo pretekli mesec do precejšnjega izboljšanja, toda to je omejeno v prvi vrsti na poslovne zgradbe, med tem ko je gradnja domov in stanovanja še vedno v zastoju.

Za letošnje proračunsko leto predvidevajo, da se bo zaključilo z 42.6 bilijoni primanjkljaja. Izdatki naj bi dosegli do 30. junija 1975 313.4 bilijone, dohodki v istem razdobju pa le 281 bilijonov. Za prihodnje finančno leto, ki se začne s 1. julijem, predvideva zvezna vlada primanjkljaj 60 bilijonov, toda splošna sodba je, da bo precej večji.

Na splošno so postali gospodarski strokovnjaki bolj optimistični, kar zadeva gospodarsko bodočnost dežele, tako za letos in prihodnje leto kot za prihodnjih 5 let na splošno. Vladni strokovnjaki svarijo, da moramo paziti, da ne bo gospodarstvo dobilo prevelikega zagona, ki bi sprožil nov val inflacije, ta pa bi vodila v nov gospodarski zastoj. Delavske unije, ki hočejo delo za svoje članstvo, se na ta svarila na ozirajo dosti, zahtevajo ustvarjanje novih delovnih mest s pomočjo povečanja zveznih izdatkov, pa četudi bi primanjkljaj v zveznem proračunu dosegel 100 bilijonov...

Tisti, ki so odgovorni za deželo in njeno gospodarstvo, morajo gledati na splošno korist, na skupno dobro in se ogibati enostranskim ocenam položaja in na njih slonečim odločitvam.

AMERIŠKA DOMOVINA
AMERICAN HOME
6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland, Ohio 44103
National and International Circulation
Published daily except Wed., Sat., Sun., and holidays, 1st week of July
Managing Editor: Mary Debevec

NAROČNINA:
• Združene države:
$23.00 na leto; $11.50 za pol leta; $7.00 za 3 mesece
• Kanado in dežele izven Združenih držav:
$25.00 na leto; $12.50 za pol leta; $7.50 za 3 mesece
Petkova izdaja $7.00 na leto

SUBSCRIPTION RATES:
United States
$23.00 per year; $11.50 for 6 months; $7.00 for 3 months
Canada and Foreign Countries:
$25.00 per year; $12.50 for 6 months; $7.50 for 3 months
Friday Edition $7.00 for one year.

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO
No. 86 Monday, June 2, 1975

Dvajset let neizpolnjene pogodbe

Pod tem naslovom je "Katoliški glas", ki izhaja v Gorici v Italiji, 22. maja obravnaval položaj koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov. Ker izhaja "Katoliški glas" v neposrednem sosedstvu, položaj na Koroškem lahko boljše oceni, saj ga skoraj čuti, kot mi tostran Atlantika. Članek je zanimiv in poučen, zato ga tu prinašamo našim bralcem.

I.

15. maja 1955 je vzkliknil na balkonu palače Belvedere na Dunaju takratni avstrijski zunanji minister Leopold Figl besede, ki jih je zbrana množica sprejela s silnim navdušenjem: "Oesterreich ist frei!" — Avstrija je svobodna.

Velesile, vštevši Sovjetsko zvezo, so v povezavi skupnih interesov proglasile Avstrijo za prvo žrtev nacizma, čeprav je zgodovinsko dejstvo, da nikjer ni bilo toliko navdušenja za Hitlerja kot prav v Avstriji in da se še danes premnog Avstrijec z nekim hrepenenjem spominja Hitlerjevih časov.

15. maja 1955 so torej zmagovite velesile podpisale na Dunaju državno pogodbo, po kateri je Avstrija postala zopet neodvisna država. To je bilo eno izmed poslednjih sklepnih dejanj druge svetovne vojne. Avstrija je bila obnovljena v starih mejah. Nihče od tistih, ki so imeli besedo, pa se ni zmenil za upravičene in zakonite težnje koroških Slovencev, da bi se združili z matično domovino.

Edino, kar so jim velesile kakor tudi gradiščanskim Hrvatom tisti hip nudile, je bil sedmi člen državne pogodbe, ki obojnim zagotavlja pravico do enakopravnosti in svobodnega razvoja v okviru avstrijske republike.

Toda dogodki so hitro pokazali, da Avstrija nima namena spoštovati obvez, ki jih je sprejela do Slovencev in Hrvatov z državno pogodbo. Težnje, da se zlasti slovensko manjšino čimprej ponemči, se vedno bolj prihajale do izraza.

Kot gobe po dežju so se pojavile razne prikrite nacistične in narodno nestrpne organizacije. Nato so hitro odpravili obvezno dvojezično šolstvo. Gospodarsko zapostavljanje je postajalo vedno bolj izrazito. Zlasti so nemški nestrpneži pokazali svoje sovraštvo do Slovencev v jeseni leta 1970, ko je minilo 50 let od nesrečno izgubljenega koroškega plebiscita. Tedaj je organizacija "Heimatdienst" postavila načelo: "Ne bo prej miru na Koroškem, dokler en narod ne bo izginil". Ta narod naj bi bil seveda slovenski.

Od tedaj se je začel pravi pregon Slovencev, ki je dosegel vrhunec v razbijanju dvojezičnih krajevnih napisov, ne da bi zvezna vlada na Dunaju kaj storila v njih zaščito. Ohrabrene od mlačnega zadržanja dunajske vlade so se vse vladne stranke izrekle za preštevanje slovenske manjšine, kar pa je samo druga oblika za postopno odpravo slovenskega življa na Koroškem.

Nadutost, katero kažejo vladni krogi z Dunaja do koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, je zares vredna Hitlerjevih nacistov in osupljiva za vsakogar, ki še demokratično misli. "Oesterreich is frei?" Je Avstrija res še svobodna? Narod, ki ne dovoljuje svobode drugemu narodu, ni svoboden. Zato 20-letnica avstrijske državne pogodbe za koroške Slovence ni praznik, čeprav so mu uradni krogi hoteli dati čim bolj slavnosten izraz.

Na predvečer praznovanja te obletnice sta dunajsko vlado očitno presenetila dva dokumenta. Prvi je izjava jugoslovanske vlade, da Avstrija doslej ni prav v ničemer izpolnila določb državne pogodbe, ki se tičejo zaščite slovenske manjšine na Koroškem in hrvaške na Gradiščanskem.

Drugi dokument pa je spomenica delegacije osrednjih organizacij koroških Slovencev, ki sta jo vodila dr. Matevž Grilc in dr. Franci Zwitter. Pravosodni minister dr. Christian Broda jih je le nerad sprejel ter je delegaciji posvetil komaj nekaj minut.

V spomenici je naštetih štirideset predlogov za rešitev posameznih vprašanj, ki so jih koroški Slovenci doslej poslali na Dunaj. Slovenski organizaciji se žal "ne moreta znebiti vtisa, da naših dosedanjih predlogov nihče ni niti prebral niti preučil. Bilanca izvajanja določil sedmega člena 20 let po podpisu pogodbe gotovo ni hrabrilna."

Poglavitne točke spomenice koroških Slovencev se nanašajo na zahteve po dvojezični šoli, na potrebo po jezikovno usposobljenih uradnikih, na želje po lastnih oddajah na radiu in televiziji ter na gradnjo kulturnega doma v Celovcu. Naj s tem v zvezi omenimo novo značilno zapostavljanje: komaj je občinski odbor zvedel, da so Slovenci kupili parcelo za gradnjo doma, je vse področje proglasil za park oz. za muzejske potrebe.

(Konec jutri)

BESEDA IZ NARODA

Dopolnilo "Bele knjige"

CLEVELAND, O. — Kot je bilo napovedano, je Zgodovinski odsek Zveze DSPB Tabor za letošnje jubilejno leto pripravil dopolnilo "Bele knjige", ki je izšla pred petimi leti, ob 25-letnici Vetrinjske tragedije.

Glavno in osnovno delo pri sestavljanju Bele knjige je opravil pokojni Zdravko Novak in na tej osnovi bo počivalo tudi vse bodoče delovanje na tem področju, kajti podatki še daleč niso dokončni. Število registriranih žrtev komunistične revolucije v Sloveniji še vedno ni popolno.

Kljub temu predstavlja dopolnilo, ki bo izšlo te dni in bo na voljo ob proslavi 30-letnice Vetrinja na Slovenski pristavi, lep korak naprej. Izpopolnjeni so podatki iz skoraj vseh občin in za vsa leta revolucije. V seznam je vključenih nekaj občin, ki v Beli knjigi niso bile obdelane, predvsem pa so izpopolnjeni podatki za Gorenjsko, Primorsko in Belo krajino. Štajerska je tako edino preostalo slovensko področje, ki je ostalo neobdelano.

Dopolnilo je urejeno po istem sistemu kot Bela knjiga: žrtve so navedene po letih smrti, v primeru vrnjenih domobrancev pa po posameznih občinah, če je število zadostno, da kaže na doprinos dotične občine, ostali posamezniki pa so navedeni po abecednem redu.

Kot v Beli knjigi so tudi v dopolnilu posamezna poglavja povezana s kratkim besedilom in učinkovitim epilogom.

Zgodovinski odsek ZDSPB Tabor pričakuje, da bo tudi po izidu dopolnila prejel številna pisma z novimi podatki in dopolnili. Čeprav trenutno ni v načrtu kakršnokoli kasnejše drugo dopolnilo, pa ta možnost ni izključena, če bi se pojavili novi podatki v zadostnem obsegu, odnosno, če bodo odkriti seznami, ki so bili napravljeni v taborišču poleti 1945.

V vsakem slučaju se bo zbiranje podatkov in imen nadaljevalo, objavljena pa bodo v glasilu TABOR in to na način, da bo dotične strani mogoče odstraniti in jih vložiti v Belo knjigo, odnosno v "Dopolnilo".

Poleg tega je bila izdelana osrednja kartoteka vseh žrtev in to po abecednem redu, da je možen takojšen pregled novih vknjižb, odstranjene pa so bile nekatere dvojne vknjižbe v Beli knjigi in uvedeni drugi popravki.

Zgodovinski odsek ZDSPB Tabor poziva vse Slovence, da si nabavijo to Dopolnilo Bele knjige, pa tudi da mu sporočijo vse nove podatke in imena žrtev komunističnega divjanja v Sloveniji.

Zgodovinski odsek
ZDSPB Tabor

"Izgovor je dober..."

CLEVELAND, O. — V začetku letošnjega maja je bil v domžalskem mesečniku objavljen daljši članek pod naslovom "Boj v domači hiši!", v katerem je bil smrtno ranjen moj oče Peter Cerar-Čebula, poveljnik domžalskih domobrancev.

Četudi je mnogo netočnosti in laži v njem, se hočem ustaviti le ob nekaterih. V omenjenem članku iz časopisa domobrancev "Gorenjec" je razumeti, da sta Savo in njegova tolpa ropala po vaseh od Šmarce preko Radomelj do Čemšenika, ne pove pa, da je dva tedna preje prišla do Petra Cerarja na dom mati 16-letnega sina in se pritoževala, kako je Savo prišel prejšnji dan v hišo in hotel s silo odpeljati mladoletnega fanta s seboj v partizane. V ZDA bi to imenovali rop otroka.

Nato se hočem ustaviti ob zadnjem odstavku, kjer Jože Vidic pravi: "...da se partizani niso nikdar maščevali nad domobranskimi družinami."

Jože Vidic verjetno ni mlad, neizkušen in zaupajoč, vendar po njegovem pisanju tega ne bi vedeli. Piše tisto, kar mu je povedano, ne da bi sam vedel resnico. (Še tega ne ve, koliko otrok je imel Peter Cerar. — Jaz sem sedmi.) Kako bi tudi vedel resnico, če sam ni bil iz domobranske družine. Edino te vedo, koliko maščevanja so morale prenesti, — brez prilike za pritožbe, brez klica po pravici, brez usmiljenja.

Kdo danes še ne ve o deset tisoč domobrancih in njihovih družinah vrnjenih iz Vetrinja in pobitih v Teharju, Rogu in drugod?

V naši družini? Prvo leto po vojni je bil najet star kovač, da je zmerjal in psoval otroke mrtvega Cerarja — vsako jutro dan za dnem, ko so hodili mimo njegove hiše v šolo, medtem ko so na drugi strani ceste stali komunisti in se smejali. (Nekaj let pozneje se je kovač na smrtni postelji skesal in prosil odpuščanja.)

V državnem vrtcu je upravnica — bivša partizanka — rekla mlajši hčeri: svoj oče je druge kaznoval, jaz bom pa tebe. In jo je tepla ob vsaki njej ljubi priliki.

V šolah so bili otroci domobrancev vedno zasledovani. Ko je ena mojih sester izdelala razred z odliko, kot najboljša v letniku, so domžalski komunisti takoj hoteli vedeti, zakaj je ona najboljša, in ugotovili, da učiteljica daje prednost 'belim'.

V višji šoli so maščevalci poiskali profesorje-komuniste, ki so za tem zvesto opravljali službo obveščevalcev in delali vse, kar je bilo po zakonu dovoljeno — in kaj komunistom v komunistični družbi ni dovoljeno? — da so ji v razredu znižali rede, izven razreda pa izražali nad njo posmeh in prezir. Ko je bila sestra stara 17 let, je teta v Domžalah dobila nasvet (bolj verjetno navodilo, da bi vedeli, koliko se drzne) naj sestra piše vladi v Beograd in prosi, da bo njen brat vključen v tisto letno amnestijo, ki je bila podeljena vsako leto za 1. maj nekaterim političnim zapornikom. Godilo pa se je, kar večina ljudi ni vedela, da so taka pisma bila vedno vrnjena na notranjo upravo tiste občine, kjer prosilci žive, in je tako tudi njeno pismo prišlo v roke ravno tistim ljudem, ki so bili njej najbolj sovražni.

Končno sestri tudi ni bilo mogoče dobiti denarja za preživljanje, četudi bi ji mesto Domžale po zakonu moralo dodeliti štipendijo, dokler je hotela študirati. Nimamo denarja za to, so ji rekli na občini, medtem ko so uživali vse dohodke od preko 20 ha zemlje, gozda in posestva Čebulove družine, po zakonu last matere in otrok — ne mrtvega očeta — po katerem so podedovali in katerega vlada ni imela pravice niti zapleniti in ne uporabljati.

Mlajšo sestro so v Domžalah po enem letu odpustili iz službe. Je rekel tedanji domžalski župan: Saj so tudi drugi otroci belih, pa so tiho, vedo, kaj smejo in kaj ne. Čebulova pa misli, da lahko vse reče.

Za starejšo v Domžalah nobeno podjetje ni imelo službe, čeprav so med tem najemali druge. Ko je končno dobila delo na drugem koncu Slovenije, so jo domžalski komunisti pol leta iskali, predno so izvedeli, kje je. Med tem je imela mir: vezala je prijateljstva, uživala zaupanje, gojila vpliv. Ko pa so pričeli Domžalčani hoditi v mesto na obiske, se je vse spremenilo. Poizkušali so ji vzeti dobro ime, ji nastavljali zanke, odpirali na pošti pisma, ki jih je dobila iz ZDA in predvsem izrabili njenega šefa, bivšega partizana, invalida in komunista, da je razvlečeval laži o njej in njeni družini, značaju in prijateljstvu. Ko so mladi ljudje, s katerimi je delala na odru in v zboru, zvedeli o njeni družini, so ji prinesli članek iz časopisa domobrancev o njenem očetu in rekli: Sedaj vsaj vemo, zakaj te tako opravljajo.

Nato je sestra naredila še eno 'napako': pod pokriviteljstvom Miška Kranjca je pričela objavljati v Obzorniku svoje črtice. S kakšno jezo so pridrveli domžalski komunisti k njenemu šefu, ki jih ni o tem v naprej obvestil. Od tedaj naprej preganjanja ni bilo konca, dokler sestri nista odpotovali v Ameriko.

In še potem sta bili zasledovani od vohunov in plačancev.

"...ko se partizani niso nikdar maščevali —", kako lepo se glasi tak stavek. Žal pa ni vse res, kar se lepo sliši. Maščevanje, vedno podpihovano, vsako leto obnovljeno — saj so še pred dvemi leti, ko sem bil tam na dopustu, — opazovali, kdo je bil, ki je obiskal očetov grob — je mogoče po vseh teh letih res izgubilo nekdanji pomen za maščevalce, ki hočejo dokazati svetu, da ni res, kar jim očita vest — ali pa jim je izžgalo srce do take mere, da sami sebe več ne poznajo in res verjamejo, da se niso nikdar maščevali.

Frank (Čebula) Cerar

Naj živi slovenska kultura v pesmi in glasbi

FAIRFIELD, Conn. — Spomladanska pevska sezona gre h koncu. Ko bo minil mesec maj, se bodo zaprla vrata dvoran, ker v juniju se začenja vročina in vsi hitijo ob prostem času v naravo. S tem je tudi naš spomladanski koncert s plesom in prosto zabavo za nami. Sporočiti moramo, da je tokrat zelo dobro uspel in smo lahko kar ponosni. Če se ustavimo samo pri zadnjih nastopih, lahko brez hujšega pridržka potrdimo, da slovenska pevsko-glasbena kultura med nami v Fairfieldu, Conn., živi in uspeva. Fantje so zelo močne, pevsko-glasbene volje in hvala Bogu, tudi disciplinirani, kar je gotovo eden velikih pogojev za napredek v tej vrsti kulturnega življenja.

Po krepkih in živahnih aplavzih, s katerimi so številni poslušalci spremljali nastopajoči skupini, sklepam, da cenijo vedno bolj in bolj naše kulturno udejstvovanje.

Kar se tiče udeležbe, je bila zelo lepa. Zasedena so bila vsa mesta, za kar gre zahvala vsem bratom Slovencem pri prodaji vstopnic v Fairfieldu in okolici, kakor tudi v New Yorku pri naših slovenskih bratih in sestrah, ter č. g. župniku Roganu za oglas v cerkvenem listu Sv. Cirila v New Yorku na Osmi cesti.

Občinstvo je bilo veselo razpoloženo in vse je potekalo v najlepšem redu in miru. Zvonarji so se zelo dobro odrezali s petjem v spremstvu harmonike, pozna se, da sta jim petje in glasba pri srcu.

Zato gre zahvala našemu mlademu pevovodji in vsem pevcem za ta lep pevski užitek. Največji aplavz dobi vedno pesem s premljavo harmonike, zato v bodoče upamo urediti in vpeljati več pesmi s spremljavo harmonike, kar občinstvo najbolj pritegne.

Zahvaljujemo se vsem Slovencem, bratom Hrvatom in Srbom v Fairfieldu in okolici ter Slovencem iz New Yorka, Stanforda, Westporta in Valingforda, kakor tudi vsem drugim našim prijateljem vseh narodnosti za obilen obisk. Zahvala tudi vsem članom za skrb pri urejevanju dvorane in vsem onim članom, ki so prodajali z veliko skrbjo listke za jestvine, pijačo in drugo, ter vsem onim zavednim Slovencem, kakor tudi našim prijateljem drugih narodnosti, ki so darovali razne nagrade. Zahvala vsem slovenskim gospem in materam, ki so spekle v tako velikem številu zelo okusno pecivo, potice in torte, ter jih darovale Zvonu, kakor tudi našim dobrim ženam, ki so s svojo mojstrsko spretnostjo nasičevale lačne želodce z domačimi jedili, pripravljenimi z vsemi dišavami, kakor tudi točilcem, ki so neumorno gasili vroča in žejna grla z dobro kapljico. Hvala vam vsem!

Kar se tiče godbe, so se naši Štajerci prav dobro odrezali. Plesalci so si tokrat do dobra izbrusili podplate; smo se res čisto po domače vrteli ob prekrasnih melodijah valčkov in polk. Tudi čardaša, ča-ča-ča in drugih plesov ni manjkalo, tako je bilo zadovoljivo za stare in mlade. Lahko z veselim srcem rečemo, da je edina prava slovenska zabava s plesom v državi Connecticut ta, ki jo priredi slovenska pevska glasbena skupina "Zvon".

V upanju, da bo druga slovenska prireditev v mesecu oktobru prav tako številno obiskana, kličemo: "Na veselo svidenje v mesecu oktobru!"

Stane I. Mally

Dr. Viktorija Vogrič – 65-letnica

SAN FRANCISCO, Kalif. — Dr. Viktorija Vogrič, redna profesorica za italijanski jezik in literaturo na Lone Mountain College-u v San Franciscu, Kalifornija, je te dni praznovala 65-letnico rojstva in 45-letnico profesure, zadnjih 25 let na Lone Mountain College-u, ki slavi kot ena najboljših visokih šol v Kaliforniji.

Jubilantinja, je znano, da želi ostati svetu nepoznana, sledeč evangelskemu svetu, da levica ne sme vedeti, kaj dela desnica.

Ko so te dni tukajšnji radio in italijanski časopisi prinesli o njej daljše članke, podčrtujoč njene velike uspehe kot profesorice in kot znanstvenice, saj je priznana avtoriteta za Danteja, so ji ti članki privabili mnogo solza.

Ko so jo šola in študentje hoteli presenetiti s slavnostnim banketom, za katerega je zvedela komaj tri dni poprej, je odločno odklonila. Šele podoknica nagajivih študentov, ki se je glasila v slovenskem prevodu približno: "Viktorija je jokala in pretakala solze, kakor Mojzesova skala dala mnogo vode," je spremenila solze protesta v dobrohoten nasmeh.

Slavnostnega kosila se je udeležilo nad 150 oseb, med njimi vsi predsedniki šole zadnjih 25 let od nad 90 let stare dr. Rossi do sedanje dr. Patch. V svojem govoru je dr. Patch poudarila, da je slavljenka eden izmed najbolj priljubljenih profesorjev, če ne sploh najbolj priljubljena, odkar šola obstoji.

Četudi je nevarnost, da se bo Mojzesova skala pri čitanju današnjega članka na novo odprla, je vendar naša dolžnost, da se ji tudi mi oddolžimo s par vrsticami.

Če bi hoteli gospo Vogrič na kratko označiti, bi bile najbolj primerne besede: "angel ljubezni". Njen ponosni dom v najlepšem delu mesta Oakland je vedno odprt vsakemu rojaku, ki pride v Kalifornijo, in vsak se takoj počuti ob gorkem sprejemu kot doma.

Gospa profesor ima na drugi strani čudovito, nepoznano zgodovino. Mnogo se je pisalo o Rabu in Gonarsu, toda nihče, vsaj kolikor je znano, ni omenil, da so primorski Slovenci doprinesli ogromno žrtev, da bi to strašno gorje, kolikor se je dalo, lajšali, in to kljub pritisku fašističnih oblasti in nevarnosti, da tudi oni doživijo isto usodo. Zbirali so hrano, dobre žene so hodile od pekarne do pekarne, od kmeta do kmeta, in to nosile v Gonars in Rab. Porazdelile so si nalogo, ena skupina, ki ji je načeljevala gospa Vogrič, je nosila hrano v Gonars, druga pod vodstvom že preminule provincijalke šolskih sester, sestre Gorjup, pa na Rab.

Naravno je, da so hoteli partizani takoj ob začetku revolucije to ugledno ženo odstraniti. Najprvo so se poslužili Nemcev. Ko so ti ob aretaciji spoznali vso hudobijo denuncijantov, so jo takoj izpustili in kar je bilo za takratne čase skoraj nepojmljivo, so se celo opravičili, češ da oni nikoli ne preganjajo samaritanskih junakov. Ker so slovenski partizani poznali splošno priljubljenost jubilantke in so na Goriškem vsaj v začetku skušali ohraniti mit osvoboditeljev izpod fašističnega jarma, so naročili najhujšemu rablju italijanskih partizanov, da naj jo on likvidira. Ko je ta spoznal v žrtvi svojo bivšo dobro profesorico, je povesil brzostrelko in ji naročil, da naj takoj zbeži.

Gospa profesor ima še eno prvenstvo, ki obstoji v tem, da pripravi vsako leto najmanj tri novomašniške gostije. Vsi semeniščniki bližnjega St. Albert's College-a je dobro poznajo in vedo, da jim ni treba skrbeti za novomašniško kosilo, Mommy Vogric ima za vse te prilike bogato obloženo mizo ne samo za novomašnike, ampak tudi za njihove sorodnike, sovrstnike in prijatelje.

Ad multos annos!

F. F.

Vesti iz Slovenije

Uvoz lesa

Poslovna skupnost jugoslovanske industrije celuloze, papirja, kartona, lepenke in embalaže je napovedala uvoz 2 milijonov kub. metrov lesa za predelavo v papir.

Po drugi strani pa zaradi slabo organiziranega odkupa in poseke vsako leto strohni okrog 800,000 kub. metrov listavcev v naših gozdovih.

Vino bo občutno dražje

Ko je v Evropi prava poplava vina in ne vedo, kam z njim, so objavili v Ljubljani, da je treba računati z občutno podražitvijo vina. Proizvajalci vina in predstavniki trgovine so namreč podpisali novo pogodbo o prometu z vinom in o njegovih cenah. Cene stekleničnega vina na debelo bodo za liter za namizna vina od 11 do 15 dinarjev, za kakovostna vina pa od 14 do 22 dinarjev. Vrhunska vina bodo stala od 18 do 30 dinarjev, polpeneča od 20 do 25 dinarjev, peneča pa od 25 do 38 dinarjev.

Bernardin grade

Gradnja turističnega naselja Bernardin na Koprskem je bila nekaj časa zavrta, pa so delo zopet obnovili. Do težav je prišlo pri gradnji hotela Pečina, medtem ko so dela pri gradnji hotelov Pristan in Vas redno napredovala. Če pojde vse po sreči in po načrtih, bo naselje dograjeno prihodnjo pomlad.

Vročinski val v Pomurju

V drugi polovici maja je zadel Pomurje pravi vročinski val, neobičajen za to letno dobo. Živo srebro se je dvignilo do 30° C in na posevih, posebno na mladi koruzi, so se pokazali znaki suše, začela je veneti. Bilo je tako vroče, da so celo štorklje čez dan sredi valjenja zapuščale svoja gnezda.

Tudi Mura je zaradi hude vročine v Alpah začela neobičajno zgodaj naraščati.

O vračanju domobrancev pred 30 leti

VI.

NEW YORK, N.Y. — Zakaj Narodni odbor in poveljstvo Slovenske narodne vojske nista verjeli prvim pričam, ki so se rešile iz transportov? Zakaj taka neomajna, slepa vera v angleško rešitev?

Slovenski narod je bil politično neizkušen, Bil je pošten narod, vzgojen k resnicoljubnosti, politika pa se poslužuje večkrat tudi zvijač in goljufij.

Slovenci smo iskreno ljubili Angleže, v Angliji smo gledali zagotovilo svoje rešitve pred nacistično in fašistično nevarnostjo. Z neizmernim veseljem smo spremljali prodiranje angleške 8. armade proti slovenskim mejam. Ko je prišla v Avstrijo, smo se zatekli v njeno varstvo in še na misel nam ni prišlo, da bi nas Angleži mogli izdati Titu. Saj so vendar Titovi partizani strupeno sovražili Angleže, niso jih imenovali drugače kot le z ostudnimi psovkami. Angleži so vendar morali za vse to vedeti, njihova obveščevalna služba je bila med najboljšimi na svetu.

Objavili so bili znano Atlantsko listino, s katero so vsem narodom slovesno zagotovili demokratsko vlado. Bili so znani kot demokratičen narod, borili so se proti Hitlerjevim metodam nasilja, kako naj bi potem posnemali te metode in brez zaslišanja, brez razprave, brez kakršnegakoli povoda izročali nedolžne ljudi njihovim smrtnim sovražnikom?

Domobranci so s smrtno nevarnostjo reševali pred Nemci angleške padalce, ko so iz sestreljenih letal skakali na ozemlje, ki so ga obvladali domobranci. Na ta način so rešili življenje 14 angleškim letalcem.

Angležem je bilo nečloveško postopanje partizanov dobro znano

Poveljniki angleške 8. armade so poznali nečloveške metode Titovih partizanov. Imeli so priliko jih videti v Trstu. Vrhovni poveljnik 8. armade maršal Aleksander je obvestil že pred 19. majem Churchilla, da je "obnašanje Titovih čet bodisi v Julijski Benečiji bodisi v Avstriji naredilo najslabši vtis na zavezniške vojake, tako angleške kot ameriške; da so ti bili prisiljeni biti neme priče dejanjem, ki so globoko žalila njih čut poštenosti ter se jim je mirno gledanje takih dejanj (ne da bi smeli poseči vmes) zdelo odobravanje zločinov."

Koroško časopisje in radio sta ponovno poročala o nesoglasjih med Titovimi in angleškimi vojaškimi oblastmi na Koroškem in Primorskem. Na Binkoštno nedeljo 20. maja 1945, je bil objavljen ultimat maršala Aleksandra Titu glede spora zaradi Trsta. V tem ultimatu je Aleksander pred vsem svetom označil metode, ki se jih je poslževal Tito, enake metodam Hitlerja, Mussolinija in Japoncev.

Skupaj z domobranci so Angleži vračali "v Italijo" tudi civilne begunce, ki so se hoteli pridružiti domobranskim transportom. Odpeljali so jih nad 600. Kdo bi si upal smatrati angleško vojsko zmožno take podlosti, da bi z zvijačo izročala te ubogе ljudi, ki so zapustili vse, kar so imeli, ter prehodili peš štiri ali celo več dni dolgo pot, da so se rešili pred partizansko krutostjo v njeno varstvo?

Iz Italije prihajale ugodne novice

Poleg tega je že prej res nekaj ljudi bilo prepeljanih v Italijo, med njimi skupina četnikov, zato je bilo toliko bolj verjetno, da gredo transporti zares v Italijo, toliko bolj, ker so prvi transporti, namenjeni v Jugoslavijo, bili najprej usmerjeni po cesti, ki vodi v Italijo, šele potem so se obrnili proti Jugoslaviji.

Iz Italije se je tudi zvedelo, da so tisti domobranci, ki se jim je posrečilo umakniti se tja, bili včlanjeni v angleško vojaško policijo in nameščeni po tistih italijanskih mestih, kjer je bila večja nevarnost za komunistične nemire, ker so jih Angleži poznali kot neizprosne in nad vse zanesljive protikomunistične borce. Zakaj naj bi torej domobrance na Koroškem izročali Titu, ko so se vendar eni in drugi borili proti istemu sovražniku?

Angleške oblasti so vetrinjsko taborišče skrbno zastražile proti izzivanjem in napadom oboroženih titovcev, ki so se včasih priklatili v bližino taborišča. Opozorili so tudi begunce, naj zvečer ne hodijo okoli, ker bi jih utegnili partizani ugrabiti in pobiti.

Angleži vračanje domobrancev titovcem dosledno zanikali

Angleži so dosledno zanikali sleherno možnost vrnitve domobrancev in civilnih beguncev Titu. Ko so prvi ubežniki prinesli novico, da gredo transporti v Jugoslavijo, je ravnatelj slovenske gimnazije Marko Bajuk v torek, 29. maja, vprašal taboriščnega poveljnika majorja Barreja, ali je res, kar nekateri očividci zagotavljajo, da Angleži domobrance in civiliste, ki so z njimi na transportih, izročajo Titovim partizanom, pa mu je ta naravnost užaljen odgovoril: "Ali morete misliti, da bi Angleži mogli kaj takega storiti?" Istega dne zvečer je ga. dr. Graparjeva, ki so ji partizani ugrabili moža, bila pri majorju Johnsonu in mu omenila govorice, češ da izročajo domobrance titovcem, pa jo je major Johnson nejevoljen vprašal: "Ali nam ne zaupate?"

Ko se je novica o vračanju domobrancev zvedela v taboriščih v Italiji, je angleški poveljnik taborišča v Trevisu rekel slovenskim beguncem: "Sram vas je lahko, da tako nasedate sovražni propagandi!"

Slepa vera v angleško zaščito

V Grčiji so bile razmere za časa okupacije do pičice enake jugoslovanskim, pa tam je angleška vojska z vso odločnostjo nastopila proti komunistični "narodno-osvobodilni" fronti. Zakaj naj bi zaradi svoje borbe proti komunistom slovenski domobranci bili smatrani za zločince, ko pa so zaradi iste borbe v Grčiji angleški vojaki prejemali odlikovanja za hrabrost?

Zato je vera v angleško zaščito domobrancev in civilnih beguncev ostala trdna in neomajna kljub vsem nasprotnim dokazom. Kako neizmerno tuj je bil miselnosti naših dombrancev sum, da bi jih Angleži vračali, kaže tudi dejstvo, da so nekateri na prvih transportih od strašnega razočaranja kar omedleli, ko so videli, da so predani partizanom. Ta strahotni in obupni občutek, da so jih izdali ljudje, v katere so stavili vse svoje nade in jim ohranili vso ljubezen in spoštovanje, je bil tudi kriv, da se jih večina ni hotela rešiti, da je celo zadnji transport. ki je bil točno obveščen o izročanju, skoraj celotno stopil na angleške smrtne kamione, ne da bi se skušal razbežati in poskriti; le to so prosili, naj jim duhovnik da vesoljno odvezo, ker so vedeli, da gredo v smrt.

Niso več marali pred Angleže

Tudi večina tistih redkih, ki so se čudežno rešili iz splošnega pokola, si zaradi razočaranja nad tako nizkotnim izdajstvom ni upala nikoli več iskati varstva pri Angležih. Narednika Toneta Jelenca, ki je ušel iz groba blizu Mecesnove gorice in se s kakšnimi tridesetimi skrival v hribu med Vodičami, Ponikvami in Škocjanom, so srečali drugi skrivači, ki so odhajali v Italijo, ter ga nagovarjali, naj gre z njimi v Italijo. Tone se je potrkal po glavi in rekel: "Kaj mislite, da sem tako neumen, da bom še enkrat šel Angležem v roke?" Obrnil se je in odšel nazaj v gozd. Tako so partizani še te rešence drugega za drugim polovili in pobili.

Dne 27. maja je prišlo v taborišče nekaj pravih in poznanih komunistov, ki so začeli praviti, da bodo Angleži odpeljali domobrance v Jugoslavijo, nato so pa izginili. Ko so se pozneje vrnile nekatere priče, ki so ušle iz transporta, jim ljudje niso hoteli verjeti, češ da je to komunistična propaganda, ker so to vest slišali tudi iz komunističnih ust. Povrhu pa nobena teh prič ni hotela svoje trditve ponoviti pred Angleži. Zdaj razumemo, zakaj ne, ker so bili vsi tako razočarani nad angleško podlostjo, da nihče ni hotel več stopiti pred nje, takrat smo pa to razlagali, kot da vest ni resnična.

Angleška brezsrčnost

Naj tu omenim še, kar je zapisal dr. Franc Bajlec v Vestniku leta 1962 na strani 323: "Angleži so izročanje samo dobro in preračunano organizirali in so znali zlasti kraj izročanja tako skrbno zakriti in zastražiti, da je bilo našim izvidnicam zelo težko priti do kraja izročanja. Značilno za Angleže je tudi, da ko so prisostvovali obupnim prizorom naših fantov, ko so ti presenečeni, razočarani in obupani spoznali, da jih s prevaro vračajo komunistom, da se ni našel niti med oficirji niti med moštvom niti eden, ki bi imel toliko srca, da bi povedal našim ljudem: "Poslušajte, mi vaše fante izročamo komunistom. Iz velikega razočaranja in obupa, ki se jih polašča ob izročanju, sklepamo, da jih pri komunistih čaka nekaj strašnega. Zato vas o tem obveščamo, da se boste znali ravnati, kakor mislite, da bo za vas najboljše." Nihče od teh Angležev ni imel toliko človeškega čuta, da bi nam kaj takega ali podobnega privoščil povedati. Za njih vse so bili naši fantje navaden predmet, določen za prevoz in oddajo in nič več."

M. M. Vir

KOLEDAR
društvenih prireditev

JUNIJ

13. - 14. - 15.—Z.D.S.P.B. TABOR priredi spominsko proslavo 30. obletnice pokolja slovenskih domobrancev in četnikov na Slovenski pristavi.

14. — Očetovski dan — kosilo in ples ob 7. uri v Slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

22. — SKD Triglav v Milwaukee, Wis., priredi prvi redni društveni piknik v parku Triglav. Ob 11. sv. maša, nato kosilo in domača zabava. Za ples igrajo Veseli Slovenci iz Sheboygana.

25 — Klub slovenskih upokojencev Waterloo okrožje priredi "Golaževo kosilo ob 1:00 pop. uri. Ples od 3. do 7. ure.

26.-27.-28.-29. — Poletni karneval in bazar pri Sv. Vidu.

JULIJ

4. — Piknik Slovenske pristave.

13. — Misijonski piknik na Slovenski pristavi.

13. — Društvo Kras št. 8 ADZ priredi piknik na Izletniškem središču ADZ v Leroy, Ohio.

20. — Misijonski piknik v parku Triglav v Milwaukee, Wis.

20. — Društvo sv. Ane št. 4 ADZ priredi piknik na Izletniških prostorih v Leroy, Ohio.

20. — Belokranjski klub priredi "Belokranjski piknik" na Slovenski pristavi. Igrajo "Veseli svatje".

27. — Piknik Slovenske šole pri Mariji Vnebovzeti.

AVGUST

3. — Plavalne tekme na Slovenski pristavi.

10. — Štajerski piknik na Slovenski pristavi. Igra Alpski kvintet.

17. — Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi na Slovenski pristavi svoj vsakoletni piknik.

17. — Farno proščenje pri Mariji Vnebovzeti. Festival v šolski dvorani.

17. — SKD Triglav v Milwaukee, Wis., priredi drugi društveni piknik v parku Triglav.

SEPTEMBER

7. — Društvo SPB Cleveland prireja romanja v Frank, Ohio.

14. — Vinska, trgatev na Slovenski pristavi.

16. — Podružnica št. 14 Slovenske Ženske Zveze priredi "Vanity Fair" v Euclid Park Clubhouse. Začetek ob 7.30 večer.

21. — Olatarno društvo fare sv. Vida priredi obed v farni dvorani pri Sv. Vidu od 11.30 do 2. popoldne.

21. — Skupne podružnice Slovenske ženske zveze priredijo bazar v Slovenskem domu na Holmes Ave.

27. — Graduacija šole sv. Lovrenca — kosilo in ples ob 7. uri v Slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

28. — Narodni Baragov dan: sv. maša ob 11.30 pri Mariji Vnebovzeti, ob 3.30 popoldne program pri Sv. Vidu.

OKTOBER

5. — Euclidska kulturna skupina priredi koncert v SDD na Recher Ave. ob 4. uri pop.

5. — SKD Triglav v Milwaukee, Wis., priredi VINSKO TRGATEV v parku Triglav.

12. — Klub Ljubljana priredi večerjo in ples v SDD na Recher Avenue. Začetek ob 4. popoldne.

18. — Klub nevburških slovenskih upokojencev priredi večerjo in ples v SND na E. 80 St.

18. — DSPB TABOR priredi jesenski družažbi večer v Slovenskem domu na Holmes Avenue. Igrajo Veseli Slovenci.

19. — Občni zbor Slovenske pristave.

19.— Glasbena Matica poda svoj jesenski koncert v SND na St. Clair Avenue.

25.— Halloween — kosilo in ples v Slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

25.—Štajerski klub priredi svoje martinovanje v farni dvorani pri Sv. Vidu Začetek ob 7. zvečer. Igra Alpski kvintet.

NOVEMBER

8. — SKD Triglav v Milwaukee, Wis., praznuje 25-letnico svojega obstoja s svečano akademijo v farni dvorani pri Sv. Janezu na 84 in Cold Spring Rd. Igrajo Veseli Slovenci iz Sheboygana.

8. — Belokrajski klub priredi "martinovanje" v SND na St. Clair Avenue. Igrajo "Veseli Slovenci".

13. — Štajerski klub priredi MARTINOVANJE v farni dvorani pri Sv. Vidu.

16. — Slomškov krožek postreže z domačim kosilom v Avditoriju pri Sv. vidu od 11.30 dopoldne do 2. ure popoldne.

23. — Bazar v Slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

23. — Zahvalni festival pri Mariji Vnebovzeti.

29. — "Thanksgiving" kosilo in ples v slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

30. — Pevska skupina ZŽZ "Dawn" priredi koncert v SDD na Recher Avenue.

DECEMBER

7. — Moški zbor Slovan priredi koncert v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave. ob 4. popoldne.

31. — SDD na Recher Avenue priredi SILVESTROVANJE v svojih prostorih.

31. — SILVESTROVANJE v Slovenskem narodnem domu na E. 80 St.

31. — Slovenski delavski dom na 15335 Waterloo Rd. priredi Silvestrovanje.

JANUARY — 1976

18. — Pristavska noč v Slovenskem narodnem domu na St.

FEBRUAR

14. — Štajejrski klub pripravi DOMAČE KOLINE v farni dvorani pri Sv. Vidu. Čisti dobiček no razdeljen med bolne člane Kluba in med Slovenski starostni dom na Neff Road.

Ženini in neveste!

Naša slovenska unijska tiskarna Vam tiska krasna poročna vabila po jako zmerni ceni.

Pridite k nam in si izberite vzorec papirja in črk.

Ameriška Domovina

6117 St. Clair Avenue 431-0628

ŠE O ŠKOFU JANEZU VRTINU IN NJEGOVEM NAJNOVEJSEM ŽIVLJEPISU

Zadnjič smo poročali o knjižici "Dobliče in Dobličan škof Janez Vrtin", katero je napisal, izdal in založil France Cerar, po domače Žagarov France, danes jezuit v Mariboru v Sloveniji. Knjižica je bila natisnjena v tiskarni "Zrinski" v Čakovcu na Hrvaškem.

Ko je leta 1931 Družba sv. Mohorja v Celju izdala življenjepis misijonskega škofa Friderika Baraga, katerega je napisal ranjki prof. dr. Franc Jaklič, je Žagarov France kot desetleten deček bral to delo. Ves srečen je bil, pravi, ko je v njem našel omenjeno tudi svojo rojstno vas Dobliče. Navedena je namreč bila v zvezi z njegovim rojakom Janezom Vrtinom, ki ga je Baraga posvetil v duhovnika in ki je pozneje kot škof postal njegov naslednik v Marquettu. Čutil se je počaščenega, piše, da je ime njegove rojstne vasi natisnjeno v knjigi; še bolj pa, da se je v njej rodil nekdo, ki je v življenju dosegel tako visoko službo.

Ko so štiri desetletja od izida omenjenega Baragovega življenjepisa, se pravi, lani spomladi, začeli delati načrte za odkritje spominske plošče škofu Janezu Vrtinu v Dobličah, se je Žagarovemu Francetu, danes očetu jezuitu Francetu Cerarju v Mariboru, porodila misel, da bi ob tej priložnosti zbral razne podatke o svoji rojstni vasi in jih na neki način objavil. Njega je to delo sicer veljalo veliko dela, toda sebi in svojim ožjim rojakom je s tem napravil veliko veselje.

Tako je nastala knjižica "DOBLIČE in Dobličan škof JANEZ VRTIN", katero si vsak izmed nas sedaj lahko naroči, če piše na Cerarjev naslov: F. C. Magdalenski trg 3. 62000 Maribor, Slovenija, Jugoslavija. Vsak jo bo zelo vesel. Tudi če ni doma iz Bele krajine! Knjižica sicer ni debela, zato pa je tembolj zanimiva. Ima samo 90 strani, male osminke, pa je bogato ilustrirana. Tiskana je na dobrem papirju. Vsakega bo tudi zanimal zemljevid Bele krajine kot take odnosno Doblič in njihove ožje okolice posobej. Avtor sam pravi o njej: "Ni debela, niso v njej opisani dogodki svetovnega pomena, saj tudi naš rojstni kraj ni velemesto, ampak le skromna vas v podnožju Debelega vrha, ki je spet le eden od obronkov Kočevskega gorovja (Jaz bi rajši zapisal: Roga)."

Ker so Dobliče v Beli krajini, je na začetku knjižice zgoščen opis, a v zelo lepem jeziku, te deželice na jugovzhodu Slovenije. Uvodnemu opisu Bele krajine slede glavni podatki o Črnomlju, ki je danes osrednja črnomeljska občina, saj obsega več kot polovico Bele krajine. Sedanja uprava je bila upeljana po zadnji vojski. Pod njeno področje spadajo tudi Dobliče. Nekoč pa so bile Dobliče samostojna občina, največja v okraju Črnomelj. Imela je svojega župana, ki je uradoval kar doma v svoji hiši, na kateri je visela tudi občinska oglasna deska. Nekaj let pred drugo svetovno vojsko pa je bilo več manjših občin kakor drugod po Sloveniji tako tudi na Belokranjskem združeno, in sicer to v občino, ki se je imenovala Črnomelj-okolica.

Črnomelj leži, piše Fr. Cerar, približno v geometričnem središču Bele krajine v nadmorski višini 156 m. Ima nekaj čez 2.300 prebivalcev. Asfaltirane ceste vodijo v Metliko, na Vinico (rojstni kraj pesnika Otona Župančiča), v Adlešiče in v Semič. Podnebje je subpanonsko z vročimi poletji in zmernimi zimami. Črnomeljski del Bele krajine je najtoplejše področje kontinentalne Slovenije. S toplotnim dosežkom 40.60 Celzija dne 5. julija 1950 je bil dosežen v Črnomlju absolutni temperaturni maksimum v Sloveniji.

Črnomaljsko prebivalstvo se le še deloma preživlja s kmetijstvom na njivah proti Stranski vasi in Vranovičem. Prva industrija je bila lesna, ko so med obema vojskama zgradili dve gozdni železnici: eno v Veliko Bukovje, drugo pa na Kočevski Rog. Obe sta bili kmalu opuščeni. Po zadnji vojski se je najbolj razvila kovinska in tekstilna industrija. Samo livarna Belt zaposluje do 800 ljudi.

Dobliče spadajo pod črnomaljsko župnijo, ki šteje sedaj prek 7,000 duš. Po številu in teritoriju je največja v Beli krajini. Redno sta tu zaposlena dva duhovnika, saj morata poleg župnijske cerkve oskrbovati še 13 podružnic: sv. Janeza v Dobličah (s pokopališčem); sv. Vida v Doblički gori; sv. Nikolaja v Stražnem vrhu, sv. Marije Magdalene v Tuševem dolu (s pok.); sv. Jakoba v Naklem (s pok.); Marije Pomagaj na Rodinah; sv. Jerneja na Otovcu (s pok.); sv. Jurija na Rožancu (s pok.); sv. Janeza Krstnika v Petrovi vasi (s pok.); sv. Mihaela na Desincu (s pok.); Marijinega rojstva v Vojni vasi (s pok.); sv. Marka na Butoraju (s pok.); sv. Sebastijana v Mestni lozi. Poleg njih ima še tri javne kapele: v Jelševniku, na Rožič vrhu in v Tuševem dolu.

Stara črnomaljska župnijska cerkev se prvič omenja l. 1228. Ker so okrog nje naleteli na staroslovenske grobove, smemo sklepati, da se navezuje na še starejšo prednico. Sedanja cerkev je predelana baročna stavba z eno visoko ladjo, v katero je odprtih več stranskih kapel. Glavni oltar je bil pred leti popolnoma preurejen in namesto prejšnjega lesenega nastavka so pripeljali drugega, kamnitega iz ljubljanske bolnišnice. Slika sv. Petra, ki je bila prej na glavnem oltarju, je sedaj na obodu, kjer prehaja ladja v prezbiterij. Cerkev je v zadnjem času dobila tudi nov križev pot, delo slikarke domačinke iz Stražnjega vrha, Verderberjeve, por. Kreutzer. Ima nov marmornat tlak, nove klopi in ogrevanje na topli zrak. Zunaj ima na zvoniku fresko sv. Krištofa v več kot naravni velikosti, delo iste umetnice.

Leta 1268 je prevzel črnomaljsko župnijo v oskrbo Nemški viteški red in jo je vodil vse do pred kratkim, ko je 1968 odšel iz nje zadnji križniški župnik pesnik Lojze Žabkar. Pravno župnija še vedno pripada križnikom.

Vse to so samo drobci iz Cererjeve knjižice "DOBLIČE in Dobličan škof JANEZ VRTIN". Lepo in koristno branje! Sezite po njem!

J. S.

—o—

Oglašajte v "Amer. Domovini"

Prijatel's Pharmacy

St. Clair Ave. & E. 68 St. 361-4112
IZDAJAMO TUDI ZDRAVILA ZA RAČUN POMOČI DRŽAVE OHIO
AID FOR AGED PRESCRIPTIONS
ZA OSTARELE

MALI OGLASI

V NAJEM

Tri sobe, kopalnica, garaža, zgoraj na 1066 E. 66 St.
Kličite 481-4049

—(89)

POPRAVLJAM HIŠE

Stopnice, verande, cementne dovoze, tudi barvam hiše. Kličite 391-1771.

—(86)

HIŠA NAPRODAJ

Za eno družino, 6 sob, 1½ kopalnica, dvojna garaža, blizu cerkve Marije Vnebovzete v Collinwood. Kličite 541-2965.

(88)

WANT TO BUY

Small Tape Recorder, 3" Reel-to-reel, AC current; must be in good working condition. Call 361-4088 mornings only. Ask for Frank.

(x)

Help Wanted Male or Female

JANITOR WANTED

Janitor needed at St. Mary's Church. Anyone interested call 761-7740. Living quarters available.

(x)

GOOD OPPORTUNITY

Good opportunity for one person or man and wife to manage bar of a Slovenian Home. Call any day after 6 p.m. — 442-0142 (Area Code 216).

(87)

COOK & HELPER

Six hours, five days. Good working conditions. Call for appointment 531-8818.

(89)

Karl H. Waggerl

LETO GOSPODOVO

Roman

PREVEDEL FRANCE KUNSTELJ

Najpoprej pa postavlja pater Janez velik hrib za jaslice. Čez ogrodje palic raztegne juto, jo napoji s klejem in posuje s peskom, tako da lahko oblikuje iz trdeče se snovi slikovito pokrajino z divjimi skalnatimi roglji, griči in dolinami. Najvišje vrhove osneži s smukcem in z zdrabljenim steklom, po globelih šumljajo potoki iz bele volne in se zbirajo v jezera iz zrcalnega stekla. Tudi David se pokaže bolj pripravnega, kakor je bilo od njega pričakovati, prinese kakor perje mehkega mahu, drevesc iz vresja in pisanih lišajev, ki jih bo treba strditi s klejno vodo. Pred vodovja gradi mostove, drzne steze v pečinah, samo o zmajevi jami noče pater Janez nič slišati, to je menda preveč pogansko.

Nazadnje zarežejo v hrib luknjo in zgrade v nji hlev, jasli, za vola in osla, in jaslice, v katerih bo ležalo nebeško Dete. To vse se mora zdaj posušiti in strditi, vaščani so kot nori. Ves dan tekajo sem, kako bi bilo, ali bi se ne prilegal jaslicam tale cinasti vojak ali tale hišica iz lubja? Nekdo ima ovco iz voska, ki bi jo rad videl na paši, in drugi prinese k nji steklenega psička; a ovca je majhna, pes pa silno velik, to bi bilo v nesrečo. Da, najresnejši ljudje postanejo spet otročji. Tu ti zlepi mizar iz trsak vso vas, in kaj privleče kovač s svojimi debelimi prsti iz predpasnika? Kotomer in majčkeno sekiro za svetega Jožefa, če bi mu morda tega manjkalo. Vsakdo čuva v svoji lepi izbi kakšen zaklad, ki bi ga zdaj rad pokazal, sebi v čast, drugim v spodbudo. Grobar na primer ti ima vse Kristusovo trpljenje v steklenici, sploh ne more razumeti, zakaj pater noče dati mesta temu čudovitemu delu potrpežljivosti. Štiri in dvajset delov je v trebuhu steklenice, križ, kladivo in klešče, žeblji, lestva, kocke in suknja Gospodova, in vse je bilo spravljeno z neskončnim trudom skozi ozki vrat in potem zloženo. Oglejte si tole, reče grobar užaljeno. Potlej mi pa razložite, kaj je na vaši cunjasti gori tako veličastnega! Res za malo se mu zdi, da je pater njegovo delo odklonil.

Bog ve, morda bi bilo še kaj prepirov in sovraštva v teh mirnih jesenskih tednih, če bi vaščani pravočasno ne našli nekaj drugega, kar jih drži v napetosti.

Kristina se ženi. Pomislite, zdaj je vendar dosegla!

Neko soboto zvečer stopi mladi kmet s svojo nevesto v župnikovo sobo.

Tu si, reče župnik. Tako je prav, Bog vaju blagoslovi.

Amen, odgovori Kristina.

Župnik postavi svetilko na svoji mizi h knjigi in poišče naočnike; v trenutku je videti čisto spremenjen, kakor star mršav ptič čepi ondi in škili skozi naočnike.

Pisanje, pravi, delo s perèsom mi ne gre več dobro od rok. V knjigo napiše imena, potem pošlje kmeta ven, da bo s Kristino govoril sam, kakor je navada.

Kristina, reče župnik, star mož sem. Marsikaj mi ne gre več od rok, pa zdaj ne glej na moje naočnike. Jaz sem te krstil, tega ne veš več. Tudi očenaš sem te navadil, Kristina, to morebiti še veš, in za to si me udarila s kamnom po glavi.

Nisem vedela, prečastiti, pravi Kristina.

Vem, Kristina, takrat je bila to samo neumnost, bila si otrok. Župnik hoče reči, da je Kristina prav za prav zmeraj tako okoli letala, namreč s kamnom v roki. Da je viharne narave, to meni župnik. Toda njena kri ni viharna, marveč mrzla, so pač taki ljudje, ki težko živijo. Župnik misli na njenega očeta, tesarskega pomočnika; o, marsikak spor sta imela med sabo, tule v ti sobi, saj je živel z vso vasjo v sovraštvu. Zatirajo me, je zatrjeval. Ali jaz jim bom pokazal. Da, je rekel nato župnik, če ti bo Bog pomagal.

Bog? je kričal. O tem za kakega izmed nas ni govora, jaz se požvižgam na vašega Gospoda Boga, če hočete vedeti. Vi lahko pridigujete, je rekel, za to ste tudi plačani!

To je spravilo župnika v jezo, prej se je včasih zgodilo, da se mu je žolč razlil. Kratko in malo, dam ti denar, mu je razložil. Drugikrat ne tekaj na sodnijo, trma, če ne moreš prenašati stroškov. In kaj je storil tesarski pomočnik? Tožil je župnika, ker ga je ozmerjal s trmo. Samo svojo pravico zahtevam, je rekel, to je bila njegova druga beseda.

Oh, da, Kristina, ti nisi svojega očeta poznala več takega, ob tvojem času je bil že mehak. Pri tem pa se je razumel na svojo obrt; danes lahko iščeš daleč naokoli, pa ne najdeš takega tesarja. Lahko bi postal mojster, ali vendar je hotel biti župan. Bog ve, kaj je prav za prav hotel. Vsako leto dobi župnik od njega pismo iz norišnice. Ljubi prijatelj, piše, berite mašo za Ano, mojo ženo, in za Kristino, ti sta zdaj obe mrtvi. Ko bom našel svojo pravico, vam bom že poplačal.

Svojeglav je bil, pravi župnik, mrzla žerjavica. Častihlepnost ga je uničila, to moraš vedeti Kristina, zakaj ti si mu podobna. Mnogokrat sem se bal, to mi lahko verjameš, Bog te varuj, otrok. Morebiti je zdaj vse dobro, Kristina, ti boš marljiva žena. Morebiti bi bil tudi tvoj oče dober župan. Toda nekaj ti moram povedati, poslušaj me: Poravnaj račun z Gospodom, ne jemlji nič s sabo na drugi breg!

Kristina molči.

Glej, reče spet župnik, star sem, kaj meniš, kako dolgo bom neki še živel? Ti ne boš imela na obrazu še nobene gube, ko bodo moje kosti že davno strohnele. In zato lahko pošlješ vse z mano pod zemljo. Naj je veliko ali malo, odpuščeno in pozabljeno bo. V življenju nimam, da bi še kaj govoril, v grobu bom molčal za zmeraj. Hočem pa stopiti pred Boga in zate pričati. Ljubi Odrešenik, bom rekel, Kristina je prišla k meni. Bila je še mlada in srce ji je bilo težko, tedajci sem pomočil svoj prst v tvojo sveto kri in ji izmil grehe, s tvojo milostjo sem mogel to storiti. In ko jo boš nekoč poklical k sebi, potem boš našel v nji pravičnega človeka, mater in ženo.

Tiho. Kristina sedi ondi, neslišno diha in venomer svaljka rob svoje rute s prsti.

Mi nimaš nič povedati? vpraša župnik.

Nič, odgovori Kristina hladno in na glas.

Župnik vstane in vzdihne, vse je bilo bob ob steno. Gre ven in poišče moža, ki sedi v kuhinji pri svojem žganju. Tebi ni treba dati nobenih naukov, reče. Kdaj hočeš imeti oklice?

V nedeljo. Kmet misli, da bo šlo lahko v enem, enkrat za trikrat.

Prav, če hočeš. Kaj se tako mudi?

Da, mudi se!

Kristina pride iz sobe, vsa bleda in trese se.

Pomagaj mi ven, reče, slabo mi je, in potem nenadoma bljuva pred vrati. Kmet jo potrka po hrbtu, pogleda župnika in se malo posmeje, — kakor sem rekel, prečastiti, enkrat za trikrat!

(Dalje prihodnjič)

—o—

PODPIRAJTE SLOVENSKE TRGOVCE

POTREBNO IZBOLJŠANJE — Prometni tajnik William T. Coleman (na sliki) zahteva od Federal Aviation Administration naglo uvedbo novih varnostnih ukrepov, ki jih je določila posebna zvezna komisija.

SIMPLY WHITE— At home or abroad, this cotton duo makes a perfect choice for Maid of Cotton Kathryn Tenkhoff. The Teal Traina design combines a double-panel pique skirt and a polished cotton blouse with elbow-length sleeves trimmed in heavy crochet lace. Moss green and rose ribbon band the skirt's front panel and form a self-belt.

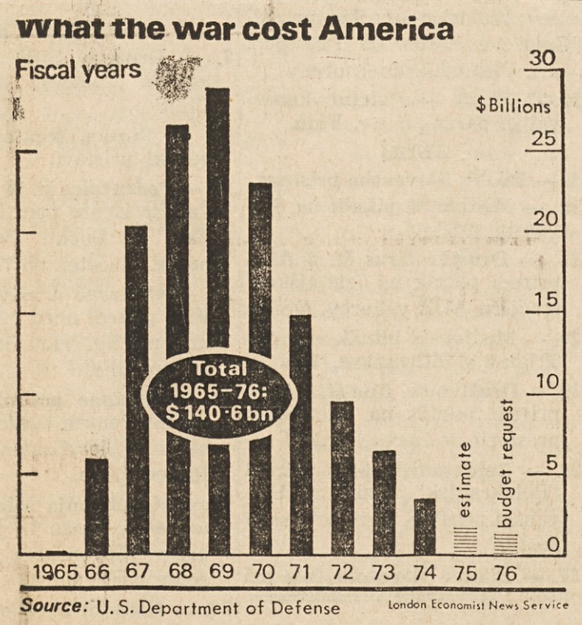

VOJNA V INDOKINI je bila za ZDA draga tako v sredstvih (Glej sliko) kot v ljudeh. Nič čudnega ni torej, da se je proti njej rodil odpor in je bila končno večina ameriške javnosti proti nadaljevanju tega dragega napora v zvezi z omejevanjem komunističnega osvajanja v Aziji.

NERODNA NALOGA — Z nosom mora spraviti preko ceste orešek Carrie Simon, ker je njena skupina izgubila pri 8. letnih tekmah pod pokroviteljstvom Young Life Olimpics v El Sobrante v Kaliforniji. Seveda je pri tem početju obilo smeha in veselja.

NAROČITE SI

DNEVNIK

AMERIŠKO DOMOVINO

NAJVEČJI

SLOVENSKI

DNEVNIK

NAROČAJTE

TISKOVINE PRI

AMERIŠKI DOMOVINI

Dragi naročniki!

Tiste, ki prejemate Ameriško Domovino po pošti, lepo prosimo, da nam vsaj dva tedna pred selitvijo sporočite svoj novi naslov. Tako boste list nepretrgoma redno prejemali, nam pa boste pribranili poštne stroške, kateri znašajo sedaj po 10 centov za vsako vrnjeno številko. Najlepša hvala za tozadevno sodelovanje!

Uprava

TONY KRISTAVNIK
PAINTING AND DECORATING

Telephone: 944-8436

Spomlad je tu! Najboljši čas za barvanje vaših hiš!
Preglejte vaše domove in pokličite nas
za brezplačen proračun. Smo strokovnjaki!
Sanitas in papiranje

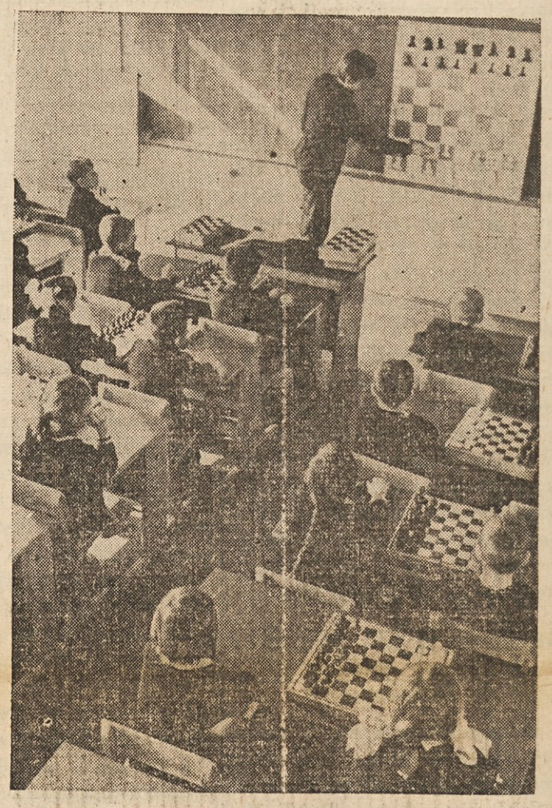

ŠAH MED UČNIMI PREDMETI — V Sovjetski zvezi ima šah veliko veljavo, uvedli so ga celo v šolski pouk v osnovnih šolah za "razvoj mišljenja in spomina". Na sliki vidimo pouk šaha v osnovni šoli v Pskovu v Ruski republiki.

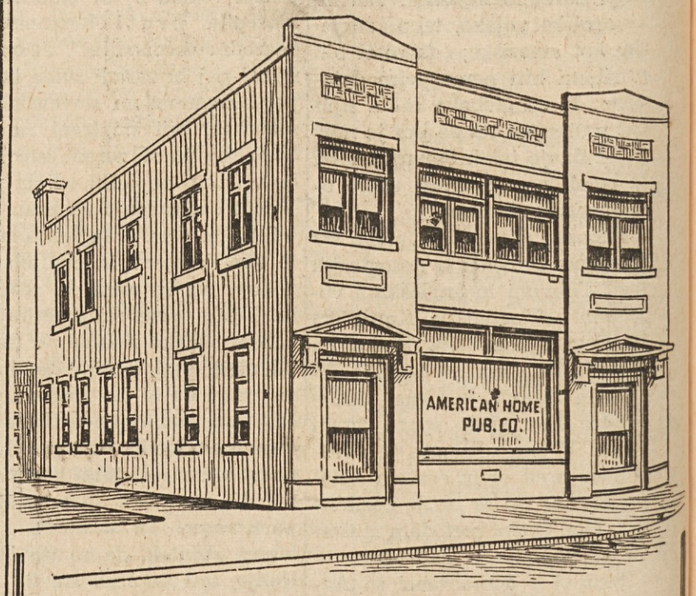

Za vsakovrstna tiskarska dela
se priporoča
TISKARNA AMERIŠKE DOMOVINE
6117 St. Clair Avenue
Cleveland 3, Ohio
tel. HE 1-0628

TRGOVSKA IN PRIVATNA NAZNANILA

Vse tiskovine za društvene prireditve:
okrožnice, sporedi, vstopnice, listki za nakup okrepčil.
Spominske podobice in osmrtnice.

Najlepša izdelava - Prvovrsten papir - Hitra postrežba

NAROČAJTE TISKOVINE PRI NAS!

TRGOVSKE TISKOVINE - PRIVATNE TISKOVINE